

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת האזינו ויום הכיפורים

תשפ"א

(שנה ד', גליון 163)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**זמני כניסת ויציאת שבת קודש
"פרשת האזינו" - "שבת שובה":**

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
19:47	19:07	17:56	ירושלים:
19:44	19:09	18:11	תל אביב:
19:46	19:08	18:02	חיפה:
19:47	19:09	18:13	באר שבע:

זמני כניסת ויציאת יום הכיפורים:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
19:45	19:04	17:53	ירושלים:
19:42	19:06	18:08	תל אביב:
19:43	19:05	17:59	חיפה:
19:45	19:07	18:11	באר שבע:

פרשת האזינו ויום הכפורים התשפ"א

"בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ"

א. "כי המצנה הזאת, אשר אנכי מצוך היום, לא נפלאת הוא ממך, ולא רחקה הוא. לא בשמים היא, לאמר, מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו, וישמענו אתה ונעשנה. ולא מעבר לים הוא, לאמר, מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו, וישמענו אתה ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד, בפִּיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ", (פרשת "נצבים"). דברים, ל', יא' - יד'.

"יהוה בָּדַד יִנְחֵנוּ, וְאִין עֲמוּ אֶל נִכְרִי", (פרשתן. דברים, לב' - יב').

"וידבר יהוה אל משה, אחרי מות, שני בני אהרן, בקרבכם לפני יהוה וימתו", (פרשת "אחרי מות", קריאת התורה לשחרית של יום הכפורים. ויקרא, טז' - א').

"ויהי אחר הדברים האלה, והאלהים נסה את אברהם, ויאמר אליו - אברהם, ויאמר הנני", (פרשת "וירא", עקידת יצחק, שהיתה ביום הכפורים בזמן המנחה¹. בראשית, כב' - א').

ב. הנה, בני אהרן, נדב ואביהוא, שאנו עוסקים בפטירתם ביום הקדוש והנורא של יום הכפורים -

גדולי עולם וקדושי עליון היו,

וכפי שנאריך ונבאר, וכדלהלן:

א. על הפסוק (ויקרא, י" - ג'), "ויאמר משה אל אהרן, הוא אשר דבר יהוה, לאמר, בקרבי אקדש, ועל פני כל העם אֶכְבֵּד, וידם אהרן", כתב רש"י, וז"ל:

¹ הדבר נתון ושנוי במחלוקת, וכפי שהובא באריכות באות ח'.

"היכן דָּבַר (שמות, כט' - מג'), ונועדתי שמה לבני ישראל, ונקדש בכבודי,
אל תקרי 'בכבודי', אלא, 'בְּמִכְבְּדִי'.

אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום,
והייתי סבור - או בי או בד,
עכשיו, רואה אני, שהם גדולים ממני וממד'."

ב. כתב ה"כלי יקר" (ויקרא, טז' - א'), וז"ל:

"גם יתכן לפרש, 'בְּקִרְבָּתְךָ לְפָנַי ה' ', לפי שהיו קרובים אל ה' ביותר, על כן דקדק
הקב"ה עמהם לדונם, אפילו על שגיאה קטנה,
כמו שנאמר (תהילים, נ' - ג'), 'וסביביו נשערה מאד',

כי כל הקרב הקרב - ביותר אל המלך, אז ביותר הוא צריך להיות נזהר בכבוד
המלך,

וכן אמר משה (ויקרא, י" - ג'), 'הוא אשר דבר ה' בקרובי אקדשי'."

ג. כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א (ויקרא, טז' - א'), וז"ל:
"עוד נראה לומר, שנתכוון באומרו 'בְּקִרְבָּתְךָ', על זה הדרך -

בהיותם יותר קרובים לה' מכל -

הא למדת, שאין קרובים מהם,

שאם היה משה קרוב מהם, היה הדבר נעשה בו."

ד. עוד כתב רבינו זיע"א, וז"ל:

"וכפי זה אפשר, לתת טעם למאמרם ז"ל ('תורת כהנים', פרשת "שמיני")
שאמרו, שאמר משה על נדב ואביהוא - שהם גדולים ממשה ואהרן,
כי ממה שראה משה, שהוצרך טעם עון העגל² למיתת בני אהרן -

² שכן, על הפסוק (דברים, ט' - כב'), "וּבְאֶהְרֵן הַתְּאֵנָף יְהוָה מְאֹד, לְהַשְׁמִידוֹ, וְאֶתְפַּלֵּל גַּם בְּעַד אֶהְרֵן - בְּעַת
ההוא",

אם כן, לא מצא הקב"ה נדנוד עון להסתבך בו ענף הדין,
ולא נכשלו, אלא לצד מה שקדם בעון אביהם,
לזה אמר, שהם גדולים ממשה ואהרן, כי לא נמצא להם אפילו כחוט השערה
מהחטא, מה שאין כן משה ואהרן".
ה. ידועים ומפורסמים דברי בעל "אוהב" ³ ישראל" זיע"א, וז"ל:
" 'אחרי מות שני בני אהרן' וגו',
והוא לכאורה אינו מובן, שלא נזכר כאן שום דבר מה שדיבר עם משה.
ונראה, דזה היה דבר ה' למשה, שלא יטעו בני ישראל, לומר, דמיתת שני בני אהרן
היה כפשוטו -
רק מיתתם היה במדריגה עליונה, וגבוהה מאוד ...
דידוע, 'אחרי' ⁴ הוא מופלג. רצונו לומר, שאמר לו ה' יתברך - מה מאוד מופלג,
ורחוק, וגבוה, הוא מיתתם של שני בני אהרן, בקרבתם לפני ה'.
היינו, שקרבו את עצמם אל נועם ידידות שעשועים עליונים.

דרשו רבותינו ז"ל (ויקרא רבה, פרשה י', ה'):

ש"אין השמדה, אלא, כילוי בנים" -

ומכיוון, שתפילתו של משה רע"ה עשתה מחצה, מתו רק ב' מבניו.

³ להגה"ק רבי אברהם יהושע השיל זיע"א מאפטא. בריש פרשתו.

⁴ על הפסוק (אסתר, ב' - א'), "אחר הדברים האלה, קָשָׁה חֲמַת הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרֹשׁ",

דרשו רבותינו ז"ל במדרש (אסתר רבה, פרשה ה', ב'):

"אמר רבי איבו בשם רבי יוסי בן זמרא, כל מקום שנאמר 'אחר' - סמוך, 'אחרי' - מופלג,

ורבנן משום רבי יוסי בן זמרא, כל מקום שנאמר 'אחרי' - סמוך, 'אחר' - מופלג".

וכ"ה בבראשית רבה (פרשה מד', ה'):

"רבי יודן אמר, בכל מקום שנאמר 'אחרי' - סמוך, 'אחר' - מופלג,

ורב הונא אמר, בכל מקום שנאמר 'אחר' - סמוך, 'אחרי' - מופלג".

וימותו, רוצה לומר, אף שהרגישו בעצמם שנשמותיהם נדבקים בנועם העליון, והם מתים מענין זה, מכל מקום, לא נמנעו מלמסור נפשם ורוחם ונשמתם, ולא רצו לפרוד את עצמם מנעימות - חביבות - עריבות העליון⁵ .

ג. והנה, בהלכות תפילת שחרית של יום הכפורים (או"ח, סימן תרכא'), כתב השו"ע, וז"ל:

"מוציאין שני ספרים, בראשון קורים ששה - בפרשת אחרי מות, עד ויעש פאטר צנה ה' ,

ואם חל בשבת, קורים שבעה.

ומפטר קורא בשני בפנחס ויבעשור לחדש,

ומפטר בישעיה ויאמר סלו סלו פנו דרך, עד כי פי ה' דברי."

⁵ כעין לשון זה, כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א (ויקרא, טז' - א'), וז"ל:

"יאמר על זה הדרך 'אחרי מות' וגו',

דבר ה' למשה דרך מיתתו, שהיתה על זה הדרך,

'בקרבתם לפני ה' - פירוש, שנתקרבו לפני אור העליון, בחיבת הקודש, ובזה מתו,

והוא סוד הנשיקה, שבה מתים הצדיקים,

והנה, הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא, שהפרש הוא -

שהצדיקים, הנשיקה מתקרבת להם -

ואלו הם, נתקרבו לה,

והוא אומר 'בקרבתם לפני ה' , ואומר 'וימתו' בתוספות וא"ו -

רמז הכתוב, הפלאת חיבת הצדיקים,

שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו, מקרב לדביקות נעימות - עריבות - ידידות - חביבות - חשיקות - מתיקות, עד כלות נפשותם מהם, והבן.

ובחינה זו, אין מכיר איכותה, והיא מושללת ההכרה, לא מפי מין האנושי, ולא מפי כתבו, ולא תושג בהשערות מושכל הגשם ...

ולפעמים תמאסו הנפש, ותריבהו מריבה גדולה."

ובטעם קריאת פרשת "אחרי מות" - פטירתם של נדב ואביהוא, ביום הכפורים, כתב ה"בית יוסף" (שם), וז"ל:

"לפי שכתוב עבודת היום",

והיינו, שמחמת ובפרשת "אחרי מות" - נאמרו בתורה דיני עבודת יום הכפורים, לפיכך, קוראים פרשה זו.

ברם, כתב ה"באר היטב"⁶, והביאוהו ה"מטה אפרים"⁷, וכן ה"משנה ברורה"⁸ וז"ל:

"איתא בזוהר, כל מי שמצטער על מיתת בני אהרון, או מוריד דמעות עליהם -

מוחלין לו עונותיו -

ובניו אינם מתים בחייו,

והעיקר בזה, שעל ידי זה, **יתן לב לשוב מעבירות שבידו -**

אם בארזים נפלה שלהבת, מה יעשו אזובי הקירי"⁹,

והיינו, שמחמת ובפרשת "אחרי מות" - אנו מזכירים את פטירתם של בני אהרון, והדבר מעורר לצער ובכי, יכול האדם לשוב בתשובה.

ד. וב"זוהר הקדוש", נתבאר פנימיות העניין, שקוראים את פטירת נדב ואביהוא ביום הכיפורים,

וב-ב' מקומות, וכאשר יתבאר להלן:

א. בפרשת "אחרי מות", דף נוי ע"ב, כתב וז"ל:

"תו פתחו ואמרו, בכל זמנא דצדיקנא מסתלקי מעלמא, דינא אסתלק מעלמא, ומיתתהון דצדיקנא מכפרת על חובי דרא,

⁶ להגה"ק רבי יהודה אשכנזי זיע"א, רב ואב"ד טיקטין.

⁷ להגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות זיע"א, מברודי.

⁸ סק"ב.

⁹ מועד קטן, כה' ע"ב.

ועל דא פרשתא דבני אהרן, ביומא דכפונרי קרינו לה, למיהוי כפרה לחוביהון
דישראל,
אמר קודשא בריך הוא, אתעסקו במיתתהון דצדיקיא אליו, ויתחשב לכו כאלו
אתון מקרבין קרבנין בהאי יומא לכפרא עליכו,
דתגינן, כל זמנא דישראל יהון בגלותא, ולא יקרבו קרבנין בהאי יומא, ואינון
תרין שעירין לא יכלין לקרבא, יהא להו דכרנא דתרי בני אהרן, ויתכפר עליהו.
דהכי אולפנא, דכתיב (במדבר, ג' - ב'), 'ואלה שמות בני אהרן הכהנים וגו'.
וכתיב, 'הבכר נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר',
ואלעזר ואיתמר מבעי ליה,
מהו אלעזר ואיתמר,
אלא, שקול הנה אביהוא פתרי אחוי, ונדב ככלהו.
ואית דמתני (לה אפכא), 'הבכר נדב' - דא בלחודוי, 'ואביהוא' - בלחודוי,
וכל חד אתחשיב בעיניה, פתרוניהו -
כאלעזר ואיתמר,
אבל נדב ואביהוא בלחודייהו, שקולין הו לקבל שבועין סנהדרין, דהו משמשין
קמי משה,
ובגין כד, מיתתהון מכפרא על ישראל,
ועל דא כתיב, (ויקרא, י" - ו'), 'ואחייכם כל בית ישראל יבכו את השרפה'.
ואמר רבי שמעון, 'הבכר נדב', כלומר, ההוא, דכל שבחא ויקרא דליה,
'נדב ואביהוא', על אחת כמה וכמה, דהני תרי, לא אשתכחו כותייהו בישראל¹⁰."

¹⁰ ותרגום דבריו הקדושים:

"עוד פתחו ואמרו, בכל זמן שצדיקים מסתלקים מן העולם, הדין מסתלק מן העולם, ומיתת הצדיקים מכפרת
על חטאי הדור,

ולכן פרשת בני אהרן, קוראים אותה ביום הכפורים, שתהיה כפרה על חטאי ישראל,

ב. בפרשת "אחרי מות", דף נז' ע"ב, כתב וז"ל:

"תאנא אמר רבי יוסי, בהאי יומא דכפורי, אתתקון למקרי פרשתא דא, לכפרא לישׂראל בגלותא,

בגין דא, סדרא דיומא דא, הקא אתסדר, ובגין דמיתתהון דבני אהרן, מכפרא על ישׂראל,

מכאן אוליפנא, כל ההוא בר נש דיסורי דמאריה אתגין עליה, כפרה דחובוי אינון,

וכל מאן דמצטער על יסוריהון דצדיקיא, מעבירין חובייהו דלהון מעלמא,

ועל דא ביומא דא, קורין, אחרי מות שני בני אהרן, דישמעון עמא, ויצטערון על אבודהון דצדיקיא, ויתכפר להון חובייהו,

אמר הקדוש ברוך הוא, התעסקו במיתת הצדיקים הללו, ויחשב לכם כאלו אתם מקריבים קרבנות ביום הזה לכפר עליכם,

ששנינו, כל זמן שישראל יהיו בגלות ולא יקריבו קרבנות ביום הזה, ואת אותם שני שעירים לא יכולים להקריב, יהיה להם זכרון של שני בני אהרן, ויתכפר עליהם.

שכך למדתי, שכתוב (במדבר, ג' - ב'), 'ואלה שמות בני אהרן הכהנים' וגו'. וכתוב, 'הבכר נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר',

ואלעזר ואיתמר הן צריך להיות!

מה זה אלעזר ואיתמר?

אלא, שקול הן אביהוא כשני אחיו, ונדב כמו כלם.

ויש ששונים (את זה הפוך), 'הבכר נדב' - זה לבדו, ואביהוא - לבדו,

וכל אחד נחשב בעיניו כשניהם -

כמו אלעזר ואיתמר,

אבל נדב ואביהוא לבדם, שקולים היו כנגד שבעים סנהדרין, שהיו משמשים לפני משה,

ומשום כך מיתתם מכפרת על ישראל,

ועל זה כתוב, (ויקרא, י' - ו'), 'ואחייכם כל בית ישראל, יבכו את השרפה'.

ואמר רבי שמעון, 'הבכר נדב', כלומר, אותו שכל השבט והכבוד שלו,

'נדב ואביהוא', על אחת כמה וכמה, ששני אלה לא נמצאו כמותם בישראל.

וְכָל דְּמַצְטַעַר עַל אַבּוּדְהוֹן דְּצַדִּיקָא, או אַחִית דְּמַעִין עַלִּיהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא
מְכַרִּיז עַלִּיהּ וְאוֹמֵר (ישעיה, ו' - ז'), 'וְסָר עֲוֹנָךְ וְחִטָּאתְךָ תִּכּוּפֶר' -
וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּלֹא יְמוּתוֹן בְּנוֹי בְּיוֹמוֹי,
וְעַלִּיהּ כְּתִיב (ישעיה, נג' - י'), 'יִרְאֶה זֶרַע יִאֲרִיךְ יָמִים' וְגו' ¹¹ ."
ולאור האמור, ידועה ומפורסמת בזה, קושייתו של מו"ר מרנא ר' חיים ליב הלוי
שמולאביץ זיע"א ¹², וז"ל:
"ויש להתבונן, איך יכול אדם להצטער ולבכות, על דבר שאירע לפני אלפי שנים."

ה. על הפסוקים (דברים, ל', יא' - יד'):

"כִּי הַמְצָנָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצֹנֵךְ הַיּוֹם, לֹא נִפְלְאת הוּא מִמֶּךָ, וְלֹא רַחֲקָה הוּא.
לֹא בְּשָׂמִים הִיא, לֵאמֹר, מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׂמִימָה וְיִקְחָהּ לָנוּ, וְיִשְׁמַעְנֵנוּ אֶתְּהָ וְנַעֲשֶׂנָּה.
וְלֹא מֵעֵבֶר לָיִם הוּא, לֵאמֹר, מִי יַעֲבֹר לָנוּ אֶל עֵבֶר הַיָּם וְיִקְחָהּ לָנוּ, וְיִשְׁמַעְנֵנוּ אֶתְּהָ
וְנַעֲשֶׂנָּה. כִּי קָרוֹב אֱלִידָךְ הַדָּבָר מְאֹד, בְּפִידָךְ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ",
כתב הרמב"ן, וז"ל:

¹¹ תרגום דבריו הקדושים:

שְׂנִינֵי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּיוֹם הַכְּפוּרִים הַזֶּה, תִּקְנוּ לְקִרְאָה פְּרָשָׁה זוּ, לְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת,
בְּשִׁבִיל זֶה, סֵדֶר הַיּוֹם הַזֶּה, כָּאֵן הַסֵּתֶדֶר, וּמִשׁוֹם שְׂמִיתֵת בְּנֵי אֶהֱרֹן, מְכַפֵּרֵת עַל יִשְׂרָאֵל.
מִכָּאֵן לְמַדְנֵי, כָּל אוֹתוֹ בֶּן אָדָם שִׂסּוּרֵי רְבוּנוֹ בָּאִים עֲלָיו, כְּפֶרֶת חֲטָאֵיו הֵם,
וְכָל מִי שֶׁמַּצְטַעַר עַל יִסּוּרֵי הַצְּדִיקִים, מֵעֲבִירִים חֲטָאֵיהֶם מִן הָעוֹלָם,
וְעַל כֵּן בְּיוֹם הַזֶּה, קוֹרְאִים אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֶהֱרֹן, שִׂישְׁמַעוּ הָעָם וְיִצְטַעְרוּ עַל אֲבֹדֵן הַצְּדִיקִים, וְיִתְכַפְּרוּ לָהֶם
חֲטָאֵיהֶם,
וְכָל מִי שֶׁמַּצְטַעַר עַל אֲבֹדְנָם שֶׁל הַצְּדִיקִים, או מוֹרִיד עֲלֵיהֶם דְּמַעוֹת, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַרִּיז עֲלָיו וְאוֹמֵר
(ישעיה, ו' - ז'), 'וְסָר עֲוֹנָךְ וְחִטָּאתְךָ תִּכּוּפֶר' -
וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׂלֵא יְמוּתוֹ בְּנוֹי בְּיָמָיו,
וְעַלִּיו כְּתוּב (ישעיה, נג' - י'), 'יִרְאֶה זֶרַע יִאֲרִיךְ יָמִים' וְגו' ."
¹² בספרו "שיחות מוסר", מאמר סה', עמוד רעז'-ח'.

"אבל המצווה הזאת, על התשובה הנזכרת ...

והטעם, לאמור, כי אם יהיה נדחך בקצה השמים, ואתה ביד העמים, תוכל לשוב אל ה', ולעשות ככל אשר אֶנְכִי מצוּוֹךְ היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך, אבל קרוב אליך מאוד לעשותו, בכל עת ובכל מקום".

ומבואר מדבריו הקדושים של הרמב"ן:

שאותה המצווה, שאינה נפלאה ממך, ואינה רחוקה ממך -

היא מצוות התשובה,

אותה המצווה, מצווה כל כך פשוטה היא -

עד כדי כך, ש"קרוב אליך הדבר מאוד".

וכן כתב רבינו ה"כלי יקר", וז"ל:

" כי המצווה הזאת' - מדבר בתשובה שהזכיר בפרשה של מעלה,

ועליה אמר, 'לא נפלאה היא ממך',

כי אין לך התנצלות, לומר, כי לא ידעת שהקב"ה מקבל תשובת החוטאים,

כי אתה ידעת עניין התשובה, יותר מכל האומות -

כי ישראל והתשובה קדמו לעולם¹³,

ואם כן, כשברא ה' את התשובה, שם היית גם אתה,

ואם האומות צריכין זירוז על התשובה כאנשי נינוה -

הנה, אתה אינך צריך זירוז עליה, כי סוד התשובה גלוי לך מאז ומקדם".

ברם, שיטת רש"י הקדוש אינה כן, וכפי שכתב, וז"ל:

¹³ במסכת פסחים (נד' ע"א):

"תניא, שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן -

תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח".

" יכי קרוב אליך - התורה נתנה לכם בכתב ובעל פה",

והיינו :

שאותה המצווה הנזכרת, אינה עוסקת בעניין התשובה, אלא, אך ורק בעניין התורה הקדושה.

ו. והנה, בין לשיטת הרמב"ן וה"כלי יקר" ובין לשיטת רש"י, הדבר צריך ביאור :

שכן, בתחילת הפסוקים משמע, שהאדם במחשבתו חושב, שאותה המצווה¹⁴ נמצאת "בשמים" או "מעבר לים" -

ואת דבר זה, שוללת התורה הקדושה, באומרה, "כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיך ובלבבך לעשותו",

וצריך ביאור, היאך יכול הדבר להיות בקוטביות גדולה עד למאוד -

שבתחילה, חושב האדם שהוא נמצא בשמים או מעבר לים -

ובסוף, התורה הקדושה מגלה לאדם, שהוא דבר קרוב לאדם עד למאוד.

ושמעתי לבאר בזה¹⁵, דבר אמיתי ונפלא, וכדלהלן :

שלעולם, אין הדברים בעלי קוטביות גדולה,

אלא, שהם ב' השקפות שונות, אחת של היצר הרע, ואחת של היצר הטוב.

היצר הרע, אינו חפץ שישוב האדם בתשובה,

היצר הרע, אינו חפץ שיעסוק האדם בתורה,

הוא אומר לאדם -

מצווה זו, רחוקה היא ממך,

מצווה זו, "בשמים היא", ו"מעבר לים היא".

¹⁴ מצוות התשובה, לדעת הרמב"ן וה"כלי יקר". מצוות לימוד התורה הקדושה, לדעת רש"י.

¹⁵ מיידי הרה"ג רבי יצחק כהן שליט"א, משמו של הרה"ג רבי אליהו אבא שאול שליט"א.

היצר הטוב, חפץ שישוב האדם בתשובה,

היצר הטוב, חפץ שיעסוק האדם בתורה,

הוא אומר לאדם:

מצווה זו, קרובה היא אליך עד למאוד.

והיאך קרובה היא אליך:

"בְּפִיךָ" -

תתפלל ל-ה' יתברך שתזכה לעשות תשובה, הגם שהינך לא מחובר לדבר,

תעסוק בדברי תורה, הגם שאינך מבין אותם, ובד בבד, תתפלל ל-ה' יתברך

שיפתח את ליבך בתורתו.

וכאשר תעשה כך, ממילא:

"וּבְלִבְךָ" -

תרגיש שליבך נפתח ומתרחב, תרגיש שייכות בעסק התשובה ובדברי התורה.

ואזי:

"לְעֵשְׁתוּי" -

תרגיש חיבור גדול מאין כמותו, למעשה התשובה ולעסק התורה,

עד כדי כך, שבכל עת תחפוץ לעשותם ולקיימם.

באופן:

שכל מעשה התשובה, ולימוד התורה, אינם באים לאדם, ללא שיתפלל על כך.

ובאמת, ש-ב' מצוות אלו, מצוות התשובה, ומצוות לימוד התורה, תלויים זה בזה,

ואינם יכולים להיעשות, אחד בלא השני,

וכפי שאנו מתפללים בברכת ה"תשובה", שבתפילת שמונה עשרה:

"הַשִּׁיבֵנוּ אֲבוֹנֵנוּ לְתוֹרָתְךָ, וְקִרְבָּנוּ מִלִּפְנֵי לְעַבֹדְתְּךָ, וְחַזְרֵנוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלָמָה

לְפָנֶיךָ,"

כי בלא תורה, לא יוכל לאדם לידע היאך וממה לשוב בתשובה,

וכמאמרם ז"ל (אבות, פ"ב מ"ה):

"אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד".

והנה, יסוד זה, נתבאר בסייעתא דשמיא בשיעורינו כמה וכמה פעמים,
ובמאמר זה, נוכל באמצעותו, להשכיל ולהבין ב' דברים, וכאשר יתבאר להלן.

דהנה, בתהילים (קמה' - יח') נאמר:

"קרוב יהוה לכל קראיו, לכל אשר יקראהו באמת",

והקשה בזה הגרא"י הלוי סאלאווייציק שליט"א¹⁶ -

שכשנתבונן בפרק זה של "תהלה לדוד", נראה, שכל פסוק ופסוק, מורכב מ-ב'
חלקים,

כגון:

"בכל יום אברךך - ואהללה שמך לעולם ועד",

אך הפסוק היחיד שאינו כן, הוא, "קרוב יהוה לכל קראיו, לכל אשר יקראהו
באמת".

ותירך, שכאן מלמדינו דוד הע"ה, יסוד גדול בענייני תפילה:

אדם הרוצה להגיע לקרבת א-לוקים,

אדם הרוצה לקרוא אל הקב"ה, ולהרגיש את קרבתו,

זקוק הוא, לתנאי אחד בלבד -

"לכל אשר יקראהו באמת",

אדם הקורא אל הקב"ה, "באמת" -

בכל ליבו,

אזי, הוא מרגיש את קרבת הא-לוקים, ומשיג את כל צרכיו ובקשותיו.

¹⁶ ראש ישיבת "בריסק".

ז. ומעתה, יתבאר לנו הפלא ופלא, ב' דברים:

א. דהנה, תפילת המנחה, היא המעולה שבתפילות, וכפי שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות, ו' ע"ב):

"לעולם, יהא אדם זהיר בתפילת המנחה, שהרי, אליהו לא נענה, אלא, בתפילת המנחה".

ותפילה זו, נתקנה על ידי יצחק אבינו ע"ה, וכאשר תיקנה, היה עומד לפני הקב"ה כעני בפתח, ובכך ביקש קרבת א-לוקים, וכמאמרם ז"ל (ברכות, כו' ע"ב):

"יצחק, תקן תפלת מנחה, שנאמר (בראשית, כד' - סג'), 'ויצא יצחק לשוח בשדה, לפנות ערב'. ואין שיחה', אלא, תפלה, שנאמר (תהילים, קב' - א'), 'תפלה לעני כי יעטף, ולפני ה' ישפוך שיחו'".

ומעתה, נשכיל ונבין, מדוע אנו פותחים לתפילה זו, בפרק "תהילה לדוד":

שכן, פרק זה, מגלה את הדרך האחת והיחידה, להגיע לידי קרבת א-לוקים אמיתית,

ומכיוון שתפילה זו נתקנה על ידי השתפכות הנפש, עד כדי הרגשה של "עני העומד בפתח",

לכן, על האדם ליזהר בה מאוד,

ולכן, דווקא בשעה זו, זכה אליהו הנביא ע"ה, לקדש את שמו יתברך בעולם, ובכדי שיזכה האדם לכך, מזכירים לו באמצעות פרק זה, היאך באים לידי כך.

ובסייעתא דשמיא גדולה, הינה ה' יתברך לידי, לדבריו של הגה"ק רבי חיים ב"ר בצלאל זיע"א^{17 18}, שיצחק אבינו ע"ה, תיקן את תפילת המנחה בשעת העקידה,

¹⁷ אחיו של המהר"ל זיע"א מפראג.

בכדי להשלים את קרבן המנחה, שהיה צריך להביא יחד עם קרבן העולה¹⁹,
וז"ל:

"יש לתמוה, מה שאנו אומרים תפילת המנחה, ואין אומרים תפילת צהרים, כדרך
שאנו אומרים תפילת שחרית וערבית,

וכן דוד המלך ע"ה אמר (תהילים, נה' - יח'), 'ערב ובוקר וצהרים, אשיחה' וגו'.

נראה לי, כי ג' תפילות הללו, ג' אבות תיקנום²⁰, ובשעה שנעקד יצחק על גבי
המזבח, לעולה -

אמר, אין עולה בלא מנחה -

עמד ותיקן תפילת צהרים, במקום מנחת העולה,

לכך, נקראת תפילת מנחה".

ורבינו בעל "שני לוחות הברית", השל"ה הקדוש זיע"א, כתב²¹ מעין השלמה
לדבריו, וז"ל:

"ומצאתי, שלכך נקראת תפילת מנחה, מנחה²² -

יותר משאר תפילות -

הלא, כל שאר תפילות, הם מנחה שלוחה ל-ה'.

אלא, שאמר יצחק, מה זה יש כאן עולה ולא מנחת סולת,

עמד ותיקן תפילה שתהיה במקום מנחה,

על כן, נקראת זאת התפילה של בין הערבים, שתיקן יצחק, מנחה,

שתקנה, במקום מנחת סולת.

¹⁸ בספרו "אגרת הטיול" (חלק הפשט, אות מ').

¹⁹ הוא עצמו, שהיה עולה תמימה.

²⁰ ברכות, כו' ע"ב.

²¹ פרשת "וירא", תורה אור, אות טו'.

²² היינו, לשון קורבן.

ורמז לדבר (ויקרא, ב' - א'), 'ונפש כי תקריב קרבן מנחה' 23 -
היינו, יצחק, שמסר נפשו".

ודברי רבותינו זיע"א הללו, הם כַּמִּים זְכִים וצוננים לדברינו:
שבתפילת המנחה, מסר יצחק אע"ה את כל גופו ל-ה' יתברך, כעני העומד
בפתח,

ובפרט, שְׁתַּקְנָתוֹ תוקנה בזמן העקידה, שאז היה בשיא קרבתו ל-ה' יתברך,
ולפיכך, נענה אליהו הנביא ע"ה בתפילתו, בשעה זו, משום שהיה בה קידוש ה'
ומסירות נפש ל-ה' יתברך, מעין דוגמתו של יצחק אע"ה,
וממילא, אין פרק מתאים יותר לפתוח בו את תפילה זו, מפרק "תהילה לדוד",
שכן, הוא האומר לאדם, מה עליו לעשות בכדי שירגיש קרוב וקשור ל-ה' יתברך,
ובכך תתקבל תפילתו ברחמים וברצון.

ב. את תפילות ה"סליחות", אנו פותחים בפרק "תהילה לדוד",
ולהמתבאר לעיל, נראה לבאר בטעם הדבר:

שמחמת שפרק זה טומן בתוכו את היסוד לקרבת א-לוקים,
והיות ומטרת הסליחות, הם להפשיט מעלינו את כל המפריעים והחוצצים לכך,
לפיכך, אנו פותחים בפרק זה -

להורות, שעל ידי ה"בְּפִיךָ", מגיע האדם ל"וּבְלִבְּךָ", וממילא לדרגת "לַעֲשֹׂתוֹ".

ח. הנה, בזמן עקידת יצחק, ישנה מחלוקת בדברי רבותינו ז"ל, האם היה
הדבר בזמן ראש השנה, או בזמן יום הכיפורים,

²³ יעויין בפרש"י, על הפסוק הנ"ל (ויקרא, ב' - א'), "וּנְפֹשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבָּן מִנְחָה לַיהוָה, סֵלֶת יְהִי קָרְבָּנוֹ,
וַיִּצַק עָלֶיהָ שָׁמֶן, וַיִּתֵּן עָלֶיהָ לְבִנָּהּ", וז"ל:

"ונפש כי תקריב' - לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה, אלא במנחה,
מי דרכו להתנדב מנחה, עני -

אמר הקדוש ברוך הוא, מעלה אני עליו, כאלו הקריב נפשו".

דעת המהר"י עייאש זיע"א²⁴, וכן הביא מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א לדברי המדרש²⁵, שהיה הדבר ביום ראש השנה²⁶,

ומאידך, דעת הרב חיד"א זיע"א^{27 28}, וכן דעת הרמ"ע מפאנו זיע"א²⁹, וכן דעת רבינו מנחם ריקאנטי זיע"א³⁰, שהיה הדבר ביום הכיפורים^{31 32}.

וז"ל הריקאנטי:

"דע, כי ביום הכיפורים נעקד יצחק אבינו ע"ה, ואז בקש אברהם אבינו ע"ה שיפתחו לו שערי בינה ותשובה לכפרה לישראל באותו יום,

והשם יתעלה, הודה לו לתת מתנה זו לבניו לפתוח להם שערי תשובה ...

ואותו היום, נקבע לכפרה על ישראל.

²⁴ בספרו "מטה יהודה",

הביאו הרב חיד"א זיע"א, בספרו שו"ת "מחזיק ברכה", סי' תקפ"ד, קונטרס אחרון, אות ב'.

²⁵ בספרו "מכסה לעתיק".

²⁶ יעויין בהערה 24, ויעויין בדברי הרב חיד"א (הנ"ל), שהוכיח זאת המהר"י עייאש - מדברי ה"זוהר הקדוש", פרשת "ויקרא".

²⁷ בספרו הקדוש "עבודת הקודש", כף אחת, סימן ח'.

²⁸ וכן תיקן הרב חיד"א זיע"א, בסדר התפילה, לתפילת מנחה של יום הכיפורים.

²⁹ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות" - פ"א, הביאו בספר "סדר הדורות" (חלק ימות עולם, האלף השלישי, ב' אלפים ע"ה).

³⁰ פרשת "וירא", (בראשית, כב' - יד').

³¹ ובשו"ת "מחזיק ברכה" (הנ"ל), דחה להוכחת המהר"י עייאש זיע"א - מדברי ה"זוהר הקדוש", שאין הפשט כך.

³² וב"זוהר הקדוש", פרשת "ויצא", דף קסד' ע"ב, כתב, שהיה הדבר בזמן בין הערבים,

ולמד הרב חיד"א מדבריו, דהיה זה בזמן יום הכיפורים,

וכתב עוד, ליישב את הסתירה שבין דברי ה"זוהר הקדוש" של פרשת "ויקרא" (שהביא המהר"י עייאש), לשל פרשת "ויצא". יעויין שם.

ולפיכך, דע, כי שערי תשובה פתוחין מראש השנה עד יום הכפורים ... **שאלמלא שהשערים הללו פתוחין, רחוק היה הדרך מאד,** כי כל הבקשות שאדם מבקש מלפני השם יתעלה, לולי המקטרגין והמונעים שיש באותה הבקשה, היתה בקשתו נעשית בין שיהיה צדיק או חוטא, אמנם, בהגיע המתנה או הבקשה ההיא דרך צפון, ששם מעבר כל השאלות, אותן הכוחות מערערין, ואומרים, נעמוד לדין אֵלֶיךָ, **ואם אינו ראוי, לא ישיג בקשתו ...** ואלמלא עקידת יצחק, אין אחד מכל הנבראים יכול להפיק רצון שאלתו, מרוב דקדוק הדין במקום הזה".

ט. והנה, בעקידת יצחק נאמר (בראשית, כב' - יד'): :

"וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא, יְהוָה יִרְאֶה, אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם, בְּהַר יְהוָה יִרְאֶה",

והביא בזה רש"י מהירושלמי (תענית, פ"ב ה"ד), וז"ל:

"אפרו של יצחק, צבור ועומד לכפרה".

וקשה בזה, מהו **"אפרו של יצחק, צבור ועומד לכפרה"**,

והרי, סוף כל סוף לא נשחט יצחק.

עוד יש לעיין בזה, דהנה, בכל יום ויום קודם התפילה, אנו מזכירים את פרשת העקידה, ולאחר אמירתה - אנו מבקשים מהקב"ה:

"וַיִּבְכוּ, בְּרֹב רַחֲמֶיךָ, תִּזְכּוֹר לָנוּ עֲקִידַתוֹ שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוּ בֶן אַבְרָהָם אֲבִינוּ עֲלֵיהֶם הַשָּׁלוֹם, **כָּאֵלוֹ אֲפָרוֹ צָבוּר** וּמוֹנָח עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ",

וקשה בזה, מהו **"כאילו"**, הרי כיוון שאינו נשחט, ממילא אין אפר,

וכמו כן, אינו צבור.

ולאור המבואר לעיל, נראה בסייעתא דשמיא:

דמכיוון, שהיה יצחק אע"ה, בשעת העקידה, בהשתפכות הנפש מאין כמותה אצל הקב"ה, והיה דבוק וחבוק בו יתברך - בכל כוחו,

עד כדי כך, שמלבד שדאג להקריב קורבן עולה במקומו, דאג עוד להקריב קורבן מנחה - לשעה ולדורות,

אם כן, אצל ה' יתברך, אין נפקא מינה, האם יצחק אע"ה, בסופו של דבר - נשחט, ונעשה גופו אפר, או לאו,

כי עבודתו, היתה כעני העומד בפתח, ובהשתפכות הנפש גדולה ועצומה, עד כדי כך, שנחשב הדבר הקריב את עצמו³³ לפני ה' יתברך.

ומעתה, נוכל להבין, באיזה זכות, אנחנו מבקשים בכל עת מהקב"ה, שיושיענו בזכות העקידה:

כי מעשה העקידה, מלבד שהיה בו מסירות נפש מצידו של אברהם אע"ה - היה בו מסירות נפש והתבטלות, מאין כמותה, לפני ה' יתברך,

ובאותה השעה, שהמשיך יצחק אע"ה בדביקותו, והקריב קורבן מנחה, כתוספת לקורבן העולה -

הוליד בעולם, יכולת לימוד זכות לזרעו אחריו לדורות עולם -

וזאת, על ידי שלא הפסיק לרגע קט, את דביקותו ב-ה' יתברך.

וכמו כן, יתבאר לנו, היאך יכול האדם לבכות על מיתת בני אהרון, בשעת קריאת התורה:

כי עצם המחשבה, שהדבר מופקע לבכות על מי שאין אנו מכירים -

היא מחשבת היצר הרע,

היא אותה בחינה, של "בְּשָׂמִים", ושל "מַעֲבָר לַיִם".

ברם, כאשר נאמץ את מחשבת היצר הטוב,

ונאמץ את עצמינו בתפילה,

ונזכור את "עבודת התפילה" של יצחק אבינו ע"ה,

³³ יעויין בהערה 23.

נזכה, לבחינת "בְּפִיךָ", ולבחינת "וּבְלִבְךָךְ", וממילא ל"לְעֵשְׂתוֹ", וכמו שנתבאר לעיל,

ולצורך כך, נתן לנו ה' יתברך, ל"ט ימים בכלל - ועשרה ימים בפרט, לעסוק בהם בתשובה קודם יום הכיפורים -

בכדי שבימים אלו, נוכל לנסות "לקלף" מעל עצמינו, מעט מן הגשמיות - החוצצת אותנו - מאיתנו יתברך,

וממילא, שעל ידי כך, נזכה בסייעתא דשמיא, לדבוק ב-ה' יתברך ביום הכיפורים, מעין תפילתו והשתפכות נפשו של יצחק אע"ה.

וְ. ודבר זה, נרמז בפרשתן (דברים, לב' - יב') :

"יְהִינָה בְּדָד יְנַחֲנוּ, וְאֵין עֲמוּ אֶל נְכָר",

שכן, "בְּדָד", עולה בגימטריא עשר, כמניין עשרת ימי תשובה.

להורות לאדם :

הרוצה בקרבתו יתברך, צריך להידבק ביצר הטוב, בכל השנה בכלל - ובעשרה ימים קדושים ונעלים אלו בפרט,

כי תפקידו של היצר הטוב, הוא, לקרב את האדם אל ה' יתברך.

וכשעושה זאת האדם, הרי הוא בבחינת "ה' בְּדָד יְנַחֲנוּ",

וממילא, הוא מרחיק מעל עצמו את היצר הרע, ואזי, "וְאֵין עֲמוּ אֶל נְכָר".

יתן ה' יתברך, שנזכה לקיום כל האמור במאמר זה, וממילא, נזכה לגמר חתימה טובה ברוחניות ובגשמיות. אמן.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

דב לוסטרניק בן אביבה

משה חיון בן כוכה

אפי בן קונפיטה

~~~

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשלי"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

חנה אילוז בת פרחה ע"ה •

